

BAŞLANGIÇ SEVİYESİ KANUN EĞİTİMİ UYGULAMALARI ÜZERİNE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Metin Dursun

Öğretmen, Konya Çimento Güzel Sanatlar Lisesi, kanuni14@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7211-8989

Yavuz Selim Kaleli

Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, yskaleli@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5713-7399

Dursun, Metin ve Kaleli, Yavuz Selim. "Başlangıç Seviyesi Kanun Eğitimi Uygulamaları Üzerine Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi". idil, 119 (2025/4): s. 700-707. doi: 10.7816/idil-14-119-11

ÖZ

Bu araştırma, Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri (GSL) müzik bölümlerinde kanun çalgısı eğitiminin başlangıç düzeyine yönelik bir öğretim modeli geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma, öğretmen ve öğrenci görüşlerini alarak bu modeli tüm yönleriyle incelemeyi ve elde edilen veriler ışığında GSL kanun eğitimine katkı sağlayacak öneriler sunmayı hedeflemiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Türkiye'deki çeşitli GSL'de görev yapan 10 kanun öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, GSL öğretmenlerinin büyük bir kısmı, geleneksel Türk müziği ses sistemi ile tampereman ses sisteminin birlikte ele alındığı bir programın oluşturulmasını desteklemiştir. Bu araştırma, Güzel Sanatlar Liselerinde (GSL) kanun eğitiminde mevcut müfredatın öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadığını ve öğretmenlerin farklı yöntemlere başvurarak bu eksiklikleri gidermeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Kanun eğitiminde, Türk müziği ve batı müziği ses sistemlerinin birlikte öğretilmesine yönelik bir eğilim olduğu görülmekte, bu da kanunun hem geleneksel hem de evrensel bir çalgı olma potansiyelini desteklemektedir. Ancak, öğrencilerin diğer mesleki derslerle uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla uygulanan transpoze çalışmaları ve iki farklı ses sisteminin birlikte öğretilmesi gibi yöntemler, öğretmenler ve öğrenciler açısından bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Başlangıç seviyesindeki öğrenciler için "do" perdesi eksenli çalışmaların görsel öğrenme açısından avantaj sağladığı ve bu nedenle sıklıkla tercih edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin seslendirme sürecinde yaşadıkları zorlukların üstesinden gelmek için bona çalışmalarının etkili bir yöntem olduğu belirlenmiştir. İlerleyen sınıflarda ise, öğrencilerin teknik yeterlilik kazanmaları durumunda transpoze yöntemiyle solfej çalışmalarına geçiş yapılması önerilmektedir. Sonuç olarak, kanun eğitiminin hem geleneksel hem de evrensel müzik eğitimi açısından dengeli bir şekilde yapılandırılması gerektiği ve mevcut müfredatın bu yöntemleri tam olarak desteklemediği görülmektedir. Bu nedenle, kanun eğitimine yönelik müfredatın gözden geçirilerek, öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştığı zorlukları hafifletecek şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin ses aralıklarına daha uygun etütlerin geliştirilmesi ve bu etütlerin eğitim sürecine entegre edilmesi, öğrencilerin teknik ve müzikal becerilerini geliştirmede önemli bir adım olabilir.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar Lisesi, Kanun Eğitimi, Türk Müziği Ses Sistemi, Tampereman Ses Sistemi

Makale Bilgisi:

Geliş: 17 Nisan 2025

Düzeltilme: 26 Mayıs 2025

Kabul: 5 Haziran 2025

Giriş

Güzel Sanatlar liselerindeki kanun öğretim programı, Türk müziği eğitimini makamlar, Türk müziği formları ve Türk halk müziği örnekleri üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu programda öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler şunlardır: sağ ve sol el koordinasyonu, deşifre yapma, yorumlama (icra), makamsal uyum, transpozisyon, sahne performansı, eser analizi, taksim yapma, müziksel işitme, analitik düşünme, işbirliği, iletişim, problem çözme, araştırma, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma.

Mevcut kanun dersi öğretim programı, öğrencilere öncelikle kanun çalmada temel davranışları kazandırmayı hedeflemektedir. Bu temel davranışlar arasında duruş, tutuş ve pozisyon gibi unsurlar yer alır. Her çalgıda olduğu gibi, kanun çalarken de doğru duruş ve tutuş büyük önem taşır. Öğrencilerin sağ ve sol ellerini doğru yerde ve en rahat pozisyonda konumlandırmaları gerekmektedir. Çalgı icrasında etkili bir performans için bu unsurlar kritik rol oynar ve çalgıyla bütünleşmeyi sağlar. Çalgı çalmak, duygu, zihin ve performansın birleşimini gerektirir (Erdal, 2005, s. 12). Bu nedenle, öğrencilerin kendi bedensel yapılarını tanımaları ve bu doğrultuda eğitim almaları önemlidir. Eğitim sürecinde doğru duruş ve pozisyonlar, kas gruplarının güçlendirilmesi, uzun süreli performans çalışmaları ve esneklik sağlanması gibi unsurlar üzerinde durulmaktadır (Kiener, 1989).

Kanun öğretiminde, Türk müziğinin temel makamı olan çargâh makamı üzerinde durulur ve ilk etütler "do" sesi üzerinden başlar. Ancak, "do" perdesinin kanunda vücuda yakın bir bölgede olması, dirseklerin vücuttan geride kalmasına ve başlangıçta duruş bozukluklarına neden olabilmektedir. Bu nedenle, kanun eğitimine "fa" perdesi üzerinde başlamanın daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Güzel Sanatlar Liseleri öğretim programları, batı müziği, Türk sanat müziği ve Türk halk müziği gibi üç farklı müzik türünü kapsar. Bu durum, kanun öğrencilerinin üç farklı müzik türünün ses frekanslarını öğrenmelerini ve uygulamalarını gerektirir. Türk müziğinde mikrotonal ses sistemi kullanılırken, batı müziğinde makrotonal (12 eşit aralıklı tampereman) sistem kullanılmaktadır. Türk halk müziğinde 17 eşit olmayan aralık sistemi, Türk sanat müziğinde ise 24 eşit olmayan aralık sistemi (Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi) kullanılır. Bu farklı ses sistemleri, kanun öğrencilerinin hem batı müziği hem de Türk müziği eserlerini öğrenirken zorluklar yaşamasına neden olabilmektedir. Bu durum, öğrencilerin mesleki gelişimlerini yavaşlatabilir. Bu nedenle, batı müziği ses sisteminin de kanun eğitimine entegre edildiği bir öğrenim modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Bu model, öğrencilerin hem batı müziği eserlerini solfej yapabilmelerini hem de çalgılarıyla seslendirebilmelerini kolaylaştıracaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilkökul ve ortaokul müzik dersi öğretim programında bireysel ses eğitime yönelik bir amaç, beceri veya kazanım bulunmamaktadır. Öğrenciler, bireysel ses eğitimi dersiyle ancak ortaöğretim kurumlarına geçtiklerinde, özellikle Güzel Sanatlar Liselerinde tanışmaktadır. Ergenlik dönemi (mutasyon), 12-15 yaşları arasında gerçekleşen fizyolojik ve psikolojik değişimleri içerir. Bu dönemde ses değişimi de yaşanır ve öğrenciler, özellikle Türk müziği ses frekanslarını seslendirmekte zorluk çekebilirler. Bu durum, kanun eğitimi başlangıç seviyesindeki etütleri solfej ile eşlik etmelerini engelleyebilir. Bu nedenle, öğrencilerin ses gelişim süreçleri dikkate alınarak, ergenlik dönemine uygun bir eğitim yaklaşımı benimsenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın problem cümlesi:

1- Kanun eğitimcilerinin, Türk müziği ve tampereman ses sistemini birlikte kullanan başlangıç düzeyi etkinliklere ilişkin görüşleri nelerdir? Şeklinde oluşturulmuştur.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri (GSL) müzik bölümlerinde kanun eğitiminin başlangıç düzeyine yönelik kapsamlı bir öğretim modeli geliştirmek ve mevcut müfredatın öğrencilerin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığını incelemektir. Araştırma, geleneksel Türk müziği ses sistemi ile tampereman (Batı) ses sisteminin birlikte ele alındığı bir eğitim yaklaşımının etkililiğini değerlendirmeyi, öğretmen ve öğrenci görüşlerini analiz ederek kanun eğitiminde karşılaşılan zorlukları belirlemeyi ve bu süreci iyileştirmeye yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir.

Yöntem

Araştırmada kanun eğitimcilerini görüşlerini değerlendirmek amacıyla durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'deki çeşitli Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan 10

Kanun öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Analizi

Araştırmada 1 adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Ülkemizin çeşitli illerinde görev yapan Güzel Sanatlar Lisesi (GSL) kanun öğretmenlerinden 10 tanesinin görüşlerini belirlemek amacıyla, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu görüşmeler, içeriğinde açık uçlu sorular barındırarak, öğretmenlerin deneyim ve önerilerini derinlemesine incelemeyi hedeflemiştir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'e (2020) göre, yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine bilgi toplamayı birleştirir. Bu yöntem, analizlerin kolaylığı, katılımcılara kendilerini ifade etme imkânı sunması ve gerektiğinde detaylı bilgi sağlama gibi avantajlara sahiptir (s. 159).

Toplanan veriler, tema, alt tema ve kategori boyutlarına ayrılarak betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Bu analiz yöntemi, öğretmenlerin görüşlerini sistematik bir şekilde sınıflandırmayı ve yorumlamayı sağlamıştır. Böylece, elde edilen bulgular, araştırmanın temel sorularına yanıt verecek şekilde yapılandırılmış ve kanun eğitiminde karşılaşılan sorunlar ile çözüm önerileri detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. Betimsel analiz, verilerin anlaşılır ve tutarlı bir şekilde sunulmasına olanak tanımıştır.

Bulgular

Müzik öğretmenlerine yöneltilen "Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi başlangıç düzeyinde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemi ve Tampereman ses sistemini birlikte öğreten bir programın uygulanabilirliği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?" sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar, Tablo 1'de sunulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri, tema, alt tema ve kategoriler halinde analiz edilerek betimsel bir şekilde sınıflandırılmıştır.

Tablo 1. Kanun başlangıç düzeyi eğitiminde Geleneksel Türk müziği ses sistemi ve tampereman ses sisteminin birlikte öğretilmesine yönelik görüşlerin dağılımı

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
İKİ FARKLI SİSTEM	Öncelikli sistem	İki sistem beraber	Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö10	5	50
		Önce batı müziği	Ö7	1	10
		Önce Türk müziği	Ö2, Ö4, Ö6, Ö9	4	40

Tablo 1'de, kanun dersi içerikleri ile ilgili elde edilen verilerin analizi sonucunda, "iki farklı sistem" teması altında oluşan alt temalar ve kategorilere yer verilmiştir. Analizlere göre, kanun başlangıç düzeyi eğitiminde öğretmenlerin:

%50'si, hem Türk müziği ses frekans sistemi hem de batı müziği ses frekans sisteminin birlikte öğretilmesini tercih etmektedir. %40'ı, önce Türk müziği ses frekans sistemi ile öğretim yapılmasını uygun görmektedir. %10'u ise, önce batı müziği ses frekans sistemi ile öğretim yapılmasını benimsemektedir.

Bu sonuçlar, Güzel Sanatlar Liselerinde (GSL) kanun eğitimi için bir müfredat programı ve ders kitabı bulunmasına rağmen, öğretmenlerin farklı yöntemlerle öğretim yaptıklarını göstermektedir. Geleneksel müziğimizin önemli çalgılarından biri olan kanun, genellikle Türk müziği ses sistemi üzerinden öğretilmek üzere tasarlanmış olsa da, öğretmenlerin büyük bir kısmının iki sistemin birlikte öğretilmesini tercih etmesi, mevcut müfredat programının öğrenciler üzerinde eksik veya yetersiz kaldığı yönünde bir algıya işaret edebilir. Ayrıca, bu yüksek oran, kanun çalgısının evrensel bir çalgı olma yolunda güçlü bir aday olabileceği fikrini de desteklemektedir.

Önce Türk müziği öğretimi yönteminin, iki sistemin birlikte öğretilmesine yakın bir oranda tercih edilmesi, herhangi bir müzik türünün en etkili şekilde, o müzik türüne özgü bir çalgı üzerinden öğrenilebileceği ilkesinden kaynaklanıyor olabilir. Diğer yandan, önce batı müziği öğretimi yönteminin çok düşük bir oranda tercih edilmesi, öğretmenlerin bu yöntemi uygun bulmadıklarını göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında, GSL'lerde kanun eğitimi alan öğrencilerin diğer mesleki derslerine uyum

sağlaması ve bu derslere destek olabilmesi amacıyla öğretmenlerin farklı yöntemler izlediği sonucuna varılabilir. Bu durum, kanun eğitiminin hem geleneksel hem de evrensel müzik eğitimi açısından dengeli bir şekilde yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Müzik öğretmenlerinin "Güzel Sanatlar Liselerinde birçok müzik türünün eğitimi verilmekte, buna bağlı olarak her müzik türünün ses sistemi de öğretilmektedir. Güzel Sanatlar Lisesinde kanun eğitimi alan öğrenciler için diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmaya yönelik nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?" sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *Güzel Sanatlar Lisesinde kanun eğitimi alan öğrenciler için diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmaya yönelik çalışmalar ile ilgili görüşler.*

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
UYUM SÜRECİ	Etüt	Transpoze	Ö10, Ö6, Ö3	3	30
		Solfej kitabı, piyano metodu	Ö1	1	10
	Ödevlendirme	İki farklı sistemi	Ö5, Ö2, Ö8	3	30
	Uyum	anlatma, ödevlendirme			
	Yaklaşım	Diğer derslerle ortak eser seçimi, repertuar geçme	Ö7	1	10
		Herhangi bir çalışma yapmama. Müfredat programına göre ilerleme	Ö9, Ö4	2	20

Tablo 2'de, kanun ders içerikleriyle ilgili yapılan analiz sonucunda "uyum süreci" teması altında çeşitli alt temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Bu analize göre, öğrencilerin diğer derslerle uyumunu kolaylaştırmak amacıyla öğretmenler tarafından farklı çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir. Bu çalışmaların dağılımı şu şekildedir: transpoze (%30), solfej kitabı ve piyano metodu (%10), iki farklı ses sistemini anlatma ve ödevlendirme (%30), diğer derslerle ortak eser seçimi ve repertuar geçme (%10), herhangi bir çalışma yapmama ve müfredat programına göre ilerleme (%20).

Tablo 2'deki verilere bakıldığında, uyum süreciyle ilgili birçok farklı yöntemin uygulandığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, kanun dersleri ile diğer dersler arasında öğretmenlerin zorlandığı ve öğrencilerin uyum problemi yaşadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin en çok tercih ettiği yöntemler, transpoze çalışmaları ve iki farklı ses sistemini anlatıp ödevlendirme olarak öne çıkmaktadır. Bu yöntemlerin, uyum sürecini kolaylaştırmada etkili olduğu düşünülebilir.

Bununla birlikte, bazı öğretmenlerin sadece müfredata uygun şekilde ilerlemesinin nedeni, öğrencilerin transpoze veya iki farklı ses sistemini öğrenirken zorluk yaşamaları olarak yorumlanabilir. Solfej kitapları ve piyano metotlarının kullanımı ise daha az tercih edilen yöntemler arasında yer almaktadır. Ayrıca, ortak eser seçimi ve repertuar geçme gibi yöntemlerin uyum sürecine katkısının sınırlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, kanun eğitimi alan öğrencilerin diğer derslerle uyum sağlamasını kolaylaştırmak için çeşitli yöntemler uygulansa da, bu süreçte hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından bazı zorluklar yaşandığı söylenebilir. Özellikle transpoze ve iki farklı ses sistemine odaklanan çalışmalar, bu süreci kolaylaştırmada önemli bir rol oynamaktadır.

Müzik öğretmenlerinin “Güzel Sanatlar Lisesi kanun eğitimi ders kitabında, başlangıç aşamasında Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine göre "do" perdesi eksenli bir başlangıç önerilmekte. Yeni başlayan öğrenci ile müfredatı işlerken herhangi bir duruş/tutuş problemi ile karşılaştınız mı?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Kanun ders kitaplarında “do” perdesi eksenli başlangıç etütlerinde, öğrencilerin duruş-tutuş pozisyonu problemlerine yönelik görüşler.

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
DO EKSENLİ ETÜTLER	Duruş Tutuş	Problem yaşıyorum	Ö2	1	10
		Problem yaşamıyorum	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	9	90

Tablo 3’te, kanun ders içerikleriyle ilgili yapılan analiz sonucunda "do eksenli etütler" teması altında çeşitli alt temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Bu analize göre, öğretmenlerin "do" perdesi eksenli başlangıç etütlerini uygularken öğrencilerin duruş ve tutuş pozisyonlarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin %10’u bu konuda problem yaşarken, %90’ı ise herhangi bir problem yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 3’teki verilere bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun "do" perdesinin başlangıç çalışmaları için uygun olduğu görüşünde birleştiği görülmektedir. Kanunda "do" ve "fa" perdelerinin mandal sayılarının diğer perdelerle göre daha fazla olması, bu perdelerin görsel olarak daha kolay öğrenilmesine katkı sağlayabilir. Bu nedenle, öğretmenlerin duruş ve tutuş pozisyonundan ziyade, görsel açıdan kolaylık sağlaması nedeniyle "do" eksenli çalışmaları tercih etmiş olabileceği düşünülebilir.

Sonuç olarak, "do" perdesi eksenli başlangıç etütlerinin, özellikle görsel öğrenme açısından avantaj sağladığı ve öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından problem yaşanmadan uygulandığı söylenebilir. Bu durum, kanun eğitiminde "do" perdesinin başlangıç aşamasında neden sıklıkla tercih edildiğini açıklayabilir.

Müzik öğretmenlerinin “Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ortalama 14-17 yaş aralığında ve mutasyon dönemindedir. Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine göre verilen kanun eğitiminde öğrencilerin eserleri ve etütleri solfej yaparken seslendirme anlamında herhangi bir zorluk yaşadığını gözlemlediniz mi?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin kanun etütlerini çalıp solfej yaparken seslendirmede yaşanan zorluklara ilişkin görüşler

Tema	Alt temalar	Kategoriler	Kanun Eğitimcileri	f	%
MUTASYON	Etüt Solfej Bona Transpoze	Zorluk yaşadım	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10	10	100
		Zorluk yaşamadım	-	-	-

Tablo 4’te, kanun ders içerikleriyle ilgili yapılan analiz sonucunda "mutasyon" teması altında çeşitli alt temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Bu analize göre, öğrencilerin %100 oranında kanun etütlerini çalarken ve solfej yaparken seslendirme konusunda zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler, bu zorlukları hafifletmek amacıyla sıklıkla bona ve transpoze yöntemlerine başvurmaktadır.

Öğrencilerin etütleri seslendirirken yaşadıkları zorlukların temel nedeni, Türk müziği ses frekanslarının (makamsal müziğimizin kuramsal yapısının) öğrencilerin ses aralıklarına uygun olmaması olarak açıklanabilir. Bu nedenle, öğretmenler solfej yerine daha çok bona çalışmalarını tercih etmektedir. Bona, öğrencilerin seslendirme sürecinde yaşadıkları zorlukları azaltmada etkili bir yöntem olarak görülmektedir.

Ayrıca, öğrencilerin ses aralıklarına daha uygun olabilmesi için çargâh makamı dizilerinden oluşan etütler yerine, daha tiz seslerle başlayan etütlerin kullanılması önerilebilir. Bu, özellikle başlangıç seviyesindeki öğrenciler için daha uygun bir yaklaşım olabilir. İlerleyen sınıflarda ise, öğrencilerin teknik yeterlilik kazanmaları durumunda transpoze yöntemiyle solfej çalışmalarına geçilebilir.

Sonuç olarak, kanun eğitiminde öğrencilerin seslendirme zorluklarını aşmak için öğretmenlerin bona ve transpoze gibi yöntemlere başvurduğu görülmektedir. Bu yöntemler, özellikle makamsal müziğin ses aralıklarının öğrencilerin seslerine uygun olmamasından kaynaklanan sorunları hafifletmede etkili olmaktadır. İlerleyen süreçte, öğrencilerin teknik becerilerinin gelişmesiyle birlikte transpoze yoluyla solfej çalışmalarına geçiş yapılabilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırmanın sonuçları, Güzel Sanatlar Liselerinde (GSL) kanun eğitiminde mevcut müfredat programının öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadığını ve öğretmenlerin farklı yöntemlere başvurarak bu eksiklikleri gidermeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Kanun eğitiminde, Türk müziği ses sistemi ile batı müziği ses sisteminin birlikte öğretilmesine yönelik bir eğilim olduğu görülmektedir. Bu durum, kanunun hem geleneksel hem de evrensel bir çalgı olma potansiyelini desteklemektedir. Ancak, öğrencilerin diğer mesleki derslerle uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla uygulanan transpoze çalışmaları ve iki farklı ses sisteminin birlikte öğretilmesi gibi yöntemler, öğretmenler ve öğrenciler açısından bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir.

Somakçı'nın (2000) çalışmasında, öğretim elemanlarının görüşlerine dayanarak, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda kanun eğitiminde çoksesliliğin önemine vurgu yapılmakta ve bu doğrultuda fa anahtarı kullanımı ile benzer yaklaşımlara ait örnek çalışmaların gerekliliği belirtilmektedir. Doğruöz (2017) ise, kanun eğitiminde başlangıç seviyesinden itibaren çift porte mızrap çalışmaları ve etütler yazılarak, çalgının doğası gereği çokseslilik imkânının sağlanabileceğini önermektedir. Bu çalışmalarla paralel olarak, mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda kanun öğrencilerinin ses sistemlerine uyumunu kolaylaştırmak amacıyla, araştırmada sol anahtarı üzerinden tampereman ses sistemi yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım, Somakçı (2000) ve Doğruöz'ün (2017) çalışmalarındaki bulgularla benzerlik göstermektedir.

Özellikle başlangıç seviyesindeki öğrenciler için "do" perdesi eksenli çalışmaların görsel öğrenme açısından avantaj sağladığı ve bu nedenle sıklıkla tercih edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin seslendirme sürecinde yaşadıkları zorlukların üstesinden gelmek için bona çalışmalarının etkili bir yöntem olduğu belirlenmiştir. İlerleyen sınıflarda ise, öğrencilerin teknik yeterlilik kazanmaları durumunda transpoze yöntemiyle solfej çalışmalarına geçiş yapılması önerilmektedir.

Kanun eğitimcileri, iki ses sistemini (Geleneksel Ses Sistemi ve Batı Müziği Ses Sistemi) bir arada ele alan bir kanun ders kitabı veya metot geliştirilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Avcı (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin kanun derslerinde ders kitabı dışında çeşitli metotlardan yararlandığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, öğretmenlerin GSL kanun ders kitabını etkin bir temel kaynak olarak kullanmadıkları sonucuna varılabilir. Nayir ve Yakınlar (2019) ise yaptıkları araştırmada, Batı müziği çalgı eğitiminde beceri gelişiminin çalışma parçalarıyla desteklendiğini, ancak kanun eğitimi ders kitaplarında yer alan çalışma parçalarında basitten karmaşığa veya parçadan bütüne doğru sistematik bir yöntemin bulunmadığını ortaya koymuştur. Nayir ve Yakınlar'ın (2019) bu sonucu, bu araştırmanın problemine temel oluşturan iki ses sistemini birleştiren bir eylem araştırması yaklaşımıyla örtüşmekte ve birbirini desteklemektedir.

Somakçı (2000) ise yaptığı çalışmada, kanun eğitimine "do" perdesiyle başlamanın nedenini, bu perdede mandal sayısının diğer perdelerden daha fazla olmasıyla açıklamış ve bu görüşü öğretim elemanlarının görüşleriyle desteklemiştir. Bu araştırmada belirlenen başlangıç perdesi (tampereman ses sistemine göre "fa" perdesi), Somakçı'nın (2000) çalışmasında vurgulanan fazla mandal değişkeniyle uyumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu durum, her iki çalışmanın bulgularının birbiriyle tutarlı olduğunu göstermektedir.

Genel olarak, kanun eğitiminin hem geleneksel hem de evrensel müzik eğitimi açısından dengeli bir şekilde yapılandırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu süreçte, öğretmenlerin farklı yöntemlerle öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştığı, ancak mevcut müfredatın bu yöntemleri tam olarak desteklemediği görülmektedir. Bu nedenle, kanun eğitime yönelik müfredatın gözden geçirilerek, öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştığı zorlukları hafifletecek şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin ses aralıklarına daha uygun etütlerin geliştirilmesi ve bu etütlerin eğitim

sürecine entegre edilmesi, öğrencilerin teknik ve müzikal becerilerini geliştirmede önemli bir adım olabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, GSL'de (Güzel Sanatlar Liseleri) görev yapan kanun öğretmenleri, öğrencilerin kanun çalma, çalarak okuma (deşifre) ve diğer derslerle uyum sağlama konularında sorunlar yaşadığını ifade etmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak, GSL kanun çalgısı müfredat programlarının, iki ses sistemini (Geleneksel Ses Sistemi ve Batı Müziği Ses Sistemi) birlikte öğretmeyi kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca, ders kitaplarındaki ünite ve konu içeriklerinin, bu iki ses sistemine uygun örnek eser seçimleriyle desteklenerek uygulanması, öğrencilerin hem teknik hem de müzikal becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Bu yaklaşım, öğrencilerin kanun eğitiminde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına ve diğer derslerle daha uyumlu bir şekilde ilerlemelerine yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Avcı, D. (2019). Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri çalgı eğitimi kanun dersi öğretim programının uygulanışına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri (Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Doğruöz, M. D. (2017). Müzik öğretmenliği lisans programlarında yer alan bireysel çalgı dersi kapsamında "kanun". *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Dergisi*, (11), 63-72. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/konservatuvardergisi/issue/36995/517072>
- Erdal, G. G. (2005). *Koordinatif kondisyonel motorik özelliklerin geliştirilmesine yönelik antrenmanların piyano çalma performansına olan etkilerinin incelenmesi ve piyano tekniğinin hareket analizi* (Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/413700>
- Kiener, H. (1989). *Marie Jaell: 1846 - 1925 Problèmes D'Esthétique et de Pédagogie Musicales*. Nantes.
- Öztürk, Ş., Çakmak, K., E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (28. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Somakçı, P. (2000). *Mesleki müzik eğitimi yapan üniversitelerde başlangıç düzeyi için kanun öğretim yöntemine ilişkin sistematik bir yaklaşım* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=xoF9XsNn8HMJ-9eJ_DIWXg&no=xoF9XsNn8HMJ-9eJ_DIWXg
- Yakınlar, Ö., Nayir, A. E. (2019). Milli Eğitim Bakanlığı kitap yazım komisyonları tarafından Güzel Sanatlar Liseleri için hazırlanan "çalgı eğitimi kanun" ders kitaplarının incelenmesi. *International Congress of Science Culture and Education, INCES Konferansında sunulan bildiri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya*. <https://books.incescongress.com/publication-inces-2019-full-text-book-31.html>

EVALUATION OF TEACHER OPINIONS ON BEGINNER LEVEL KANUN EDUCATION PRACTICES

Metin Dursun, Yavuz Selim Kaleli

ABSTRACT

This research was conducted with the aim of developing an instructional model for beginner-level kanun (a traditional Turkish string instrument) education in the music departments of Fine Arts High Schools (FAHS) in Turkey. The study aimed to examine this model comprehensively by gathering the opinions of teachers and students and to provide recommendations that would contribute to kanun education in FAHS based on the data obtained. The research employed a case study model, one of the qualitative research methods. The study group consisted of 10 kanun teachers working at various FAHS across Turkey. The findings of the research revealed that the majority of FAHS teachers supported the development of a curriculum that integrates the traditional Turkish music sound system with the tempered sound system. This study highlights that the current curriculum in FAHS does not fully meet the needs of students in kanun education, and teachers resort to various methods to address these shortcomings. There is a noticeable tendency to teach both Turkish and Western music sound systems together in kanun education, which supports the potential of the kanun as both a traditional and universal instrument. However, methods such as transposition studies and the simultaneous teaching of two different sound systems, aimed at helping students harmonize with other vocational courses, present certain challenges for both teachers and students. It was found that beginner-level students benefit from studies centered on the "do" pitch in terms of visual learning, making this approach a frequently preferred method. Additionally, it was determined that solfeggio (bona) studies are an effective method for overcoming the difficulties students face during the performance process. For advanced classes, it is recommended to transition to solfeggio studies using the transposition method once students have achieved technical proficiency. In conclusion, it is evident that kanun education should be structured in a balanced manner, encompassing both traditional and universal music education, and that the current curriculum does not fully support these methods. Therefore, it is recommended that the curriculum for kanun education be revised and reorganized to alleviate the challenges faced by teachers and students. Furthermore, developing etudes that are more suitable for students' vocal ranges and integrating these etudes into the educational process could be a significant step in enhancing students' technical and musical skills.

Keywords: Fine Arts High School, Kanun Education, Turkish Music Sound System, Tempered Sound System